

**Роль диригентської практики майбутнього вчителя музики у процесі
музично-естетичного виховання учнів загальноосвітніх шкіл.**

Гуманістичні принципи навчання і виховання стали одним з найважливіших ціннісних пріоритетів сучасної вітчизняної науки. Вони дають підставу розглядати майбутнього фахівця як неповторну цілісну особистість, яка здатна робити свідомий та відповідальний вибір у різноманітних життєвих ситуаціях. Величезна роль музики у формуванні духовного світу людей, розвитку їх творчих здібностей вимагає удосконалення змісту, форм і методів музично-естетичного виховання учнів загальноосвітньої школи. Вирішальна роль у цьому процесі належить учителю музики. Від його професійної підготовки, набутого практичного досвіду, педагогічної майстерності і захопленості залежить рівень музично-естетичного виховання і взагалі доля втілення в практику найдосконаліших шкільних програм з музики і найсучасніших методів навчання, які базуються на особистісно орієнтованих технологіях. Необхідно, щоб професійна підготовка майбутнього вчителя музики враховувала перспективний розвиток системи музично-естетичного виховання в загальноосвітній школі, не відставала від вимог свого часу.

Насичена програма на уроках музики, а також широка позакласна робота з шкільними хорами, оркестрами, вокальними та інструментальними ансамблями, постановка дитячих опер, проведення шкільних вечорів вимагають належної всебічної диригентської підготовки вчителів музики на педагогічних факультетах університетів і безпосередньої диригентської практики в школі. Дослідження стану практики студентів у школі показують, що цей вид практики не включається до змісту педагогічної практики в школі і організовано не проводиться. Тому,

незалежно від форми проведення педагогічної практики (з відривом чи без відриву від навчальних занять в інституті) необхідно включити до її змісту проведення обов'язкової диригентської практики, звітуватися і враховувати її результати в оцінці за педагогічну практику і на семестровому екзамені з диригування, як практичну роботу з шкільним виконавським колективом.

Науковці виокремлюють специфічні риси організації навчально-виховного процесу та накреслюють коло першочергових питань, від вирішення яких залежить здатність майбутнього спеціаліста до виконання професійних завдань. Особлива увага приділяється розвитку у студентів конкретних умінь та навичок: диригентських, педагогічних, виконавських, музичного сприйняття тощо. Це роботи А. Андріанкіна, Н. Венедиктової, Є. Куришева, І. Мостової, Т. Стратан. Також зростає інтерес дослідників до питань, пов'язаних з удосконаленням змісту фахової підготовки та посиленням її професійної спрямованості. Це – Е. Булатова, О. Гданська, Ю. Єлісовенко, С. Уланова, Г. Фількевич. Вагомий внесок у розв'язання проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя-музиканта зроблено такими вченими, як Л. Арчажнікова, Л. Коваль, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька, О. Щолокова; теорії та методики музичного виховання – О. Апраксіна, А. Болгарський, С. Горбенко, І. Назаренко, Л. Хлебнікова.

Аналіз наукових джерел свідчить, що проблема диригентської практики майбутнього вчителя музики не була предметом спеціального вивчення. Актуальність проблеми посилюється в зв'язку з урахуванням специфіки професійно-педагогічної діяльності вчителя початкових класів і музики, в практичній роботі якого поряд з викладанням гуманітарних і природничих предметів важливе місце займає музично-естетична діяльність, яка є основою впливу на духовний світ учнів.

Шкільна диригентська практика повинна включати всі види практичної діяльності вчителя музики в класній і позакласній роботі з музично-естетичного виховання учнів. Для цього в один клас чи шкільний виконавський колектив доцільніше направляти по два студенти, що дозволяє їм більш оперативно

проводити організаційну роботу і активніше вести репетиційний процес. У ході практики студенти повинні оволодівати всіма важливими компонентами практичної роботи з хором, оркестром, ансамблем. Так, в практичній диригентській діяльності вчителя музики важливе значення мають уміння і навички розв'язувати найрізноманітніші організаційні питання, що виникають в процесі підготовки і проведення репетицій та концертних виступів. Ці завдання вимагають від диригента самостійності, ініціативи і винахідливості в процесі їх практичного розв'язання. Зміст диригентської діяльності майбутнього вчителя музики передбачає формування його емоціональних і волевих якостей. У процесі диригентської діяльності емоції проявляються з одного боку як вираження емоціонального стану самого диригента, зумовленого процесом спільної роботи з виконавським колективом, а з другого – як відображення емоцій художніх образів виконуваного твору. Емоціональність диригента впливає на його активність в роботі з хором, оркестром. Недостатня або підвищена емоціональність є небажаною. Волеві якості диригента – самостійність, рішучість, настирливість, самовладання – відіграють надзвичайно важливу роль у роботі з виконавським колективом. Оскільки диригенту доводиться працювати з великою кількістю виконавців і виступати в концертах перед великою аудиторією слухачів, особливого значення набуває його вміння володіти собою, переборювати почуття страху, хвилювання, невпевненості, які заважають виконанню поставлених завдань. Систематична підготовка, глибоке знання підібраних для розучування творів, розробка репетиційного плану і його практичне освоєння, а також набутий певний досвід надають студентам більшої впевненості і переконаності в процесі роботи з шкільними хорами, оркестрами, ансамблями.

Успіх музично-естетичного виховання учнів залежить не тільки від знань і практичного досвіду вчителя музики, але й від його професійної етики, такту і загальної культури. Учитель музики як керівник виконавського колективу повинен поєднувати в собі правдивість, вимогливість, принциповість, непримиренність до

негативних вчинків виконавців з любов'ю, чуйністю і повагою до їхньої людської гідності.

В успішному проведенні шкільної практики студентів важливу роль відіграють між предметні зв'язки класу диригування і постановки голосу з педагогічною практикою. У класі диригування студенти повинні розглядати організаційні питання і шляхи їх розв'язання, готувати відповідний репертуар для проведення уроків музики і практичної роботи з виконавськими колективами, а також розробляти і опрацьовувати репетиційні плани на кожне заняття. З усіх питань, що виникають у процесі шкільної диригентської практики, студенти консультуються з педагогом диригування і методистами педпрактики.

Висновки. Успішне проведення педагогічної практики студентів педагогічних факультетів є також і безпосередньою практичною допомогою школам у підвищенні рівня музично-естетичного виховання в школі, передбаченого експериментальними програмами з музики, запроваджує в шкільній практиці елементи нового, які сприяють дальшому підвищенню рівня музично-естетичного виховання.